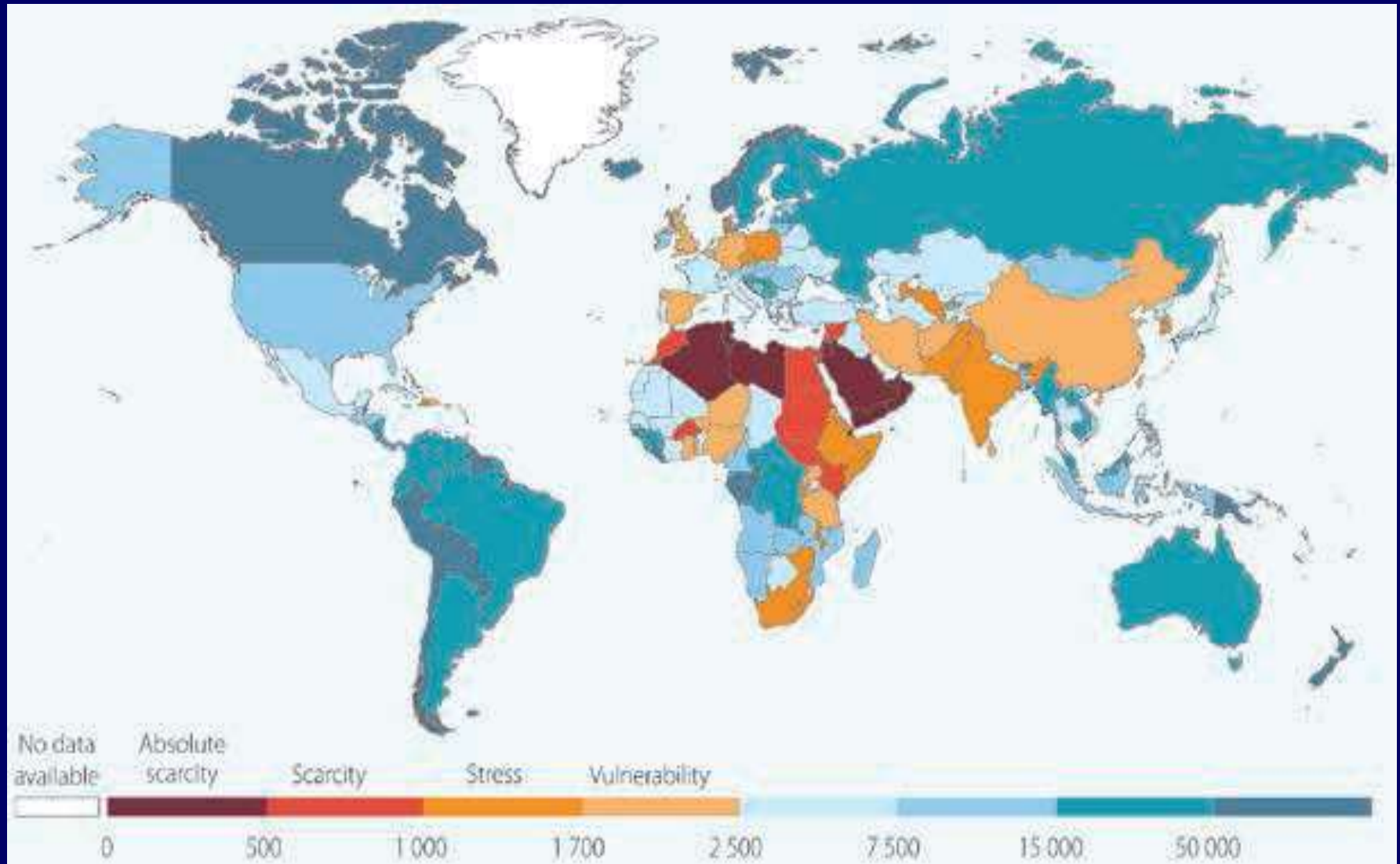

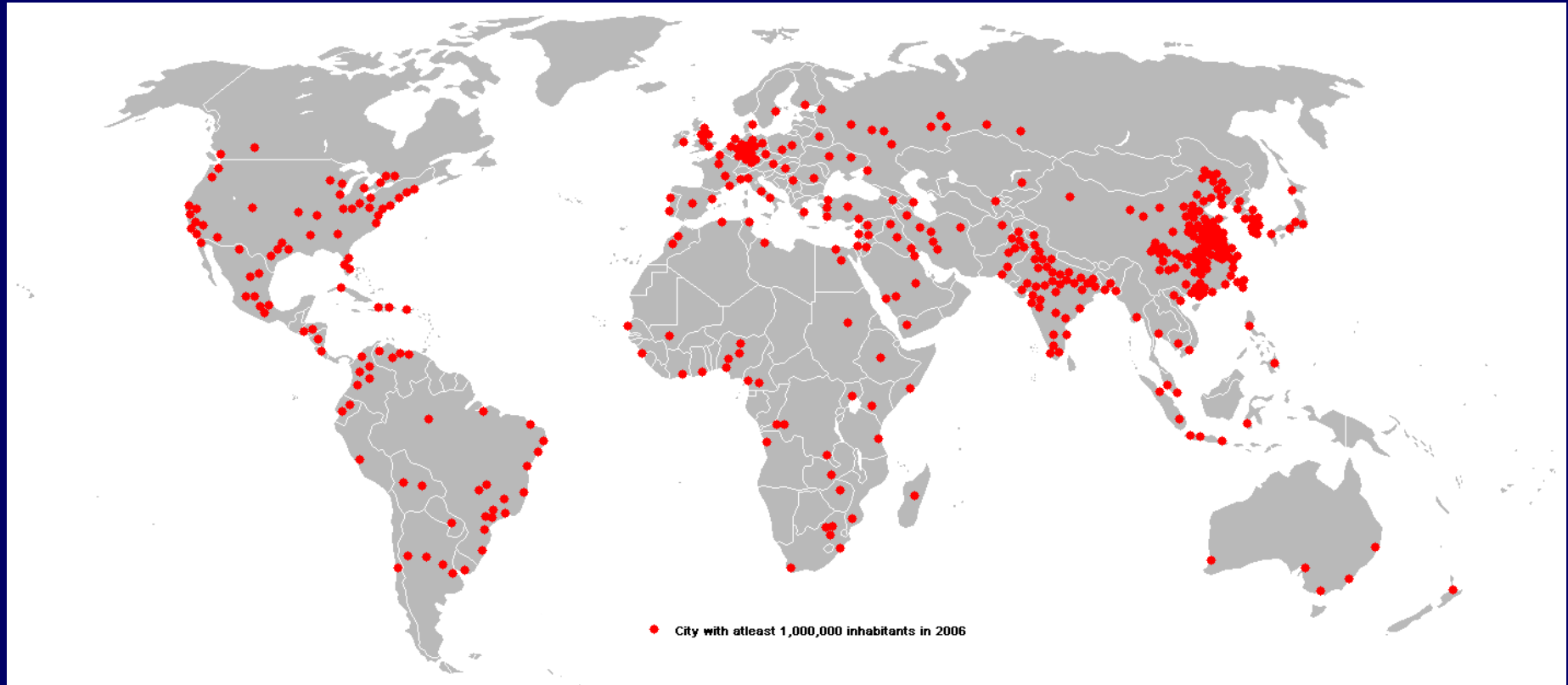
VÍZMINŐSÉG- SZABÁLYOZÁS

Egy főre eső megújuló vízkészlet a világban (UN Water, 2015)

Megavárosok (lakónépesség > 1 000 000)

**1800-ban a világ népességének 3% élt nagyvárosokban.
A 20. század végére ez az arány 47%-ra emelkedett.
2030-ra várhatóan a Föld lakosainak 60%-a lesz városlakó.**

Tények, adatok ...

- A 21. század végén a Föld lakossága meghaladhatja a 10 milliárdot.
- 2015-ben 663 millió ember élt biztonságos ivóvízellátás nélkül, 2,4 milliárd pedig megfelelő szennyvízelvezetés nélkül (UNICEF-WHO, 2015).
- A fejlődő világban az öt év alattiak elhalálozásának kétharmada a vízzel terjedő járványoknak tudható be.
- Vízziány miatt kialakult regionális konfliktusok: legkritikusabb válságövezet a Nílus és az Aral-tó térsége, a Jordán folyó, a Tigris és az Eufrátesz, a Gangesz (Somlyódy, 2011).
- Túlzott talajvíz kitermelés miatt sósvíz betörés (Izrael, észak-kínai síkság nagy része, India nyugati partja).

GLOBALIS VÍZVÁLSÁG

VÁROSÍASODÁS

GLOBALIS ÉGHAJLATVÁLTOZÁS

készletek egyenlőtlen eloszlása

szanitáció hiánya

szélsőségek (árvíz – aszály)

TELEPÜLÉSI VÍZGAZDÁLKODÁS ÉS VÍZMINŐSÉGVÉDELEM (BMEEOVK AKM2)

ELŐADÁSOK:

Kedd 14-17 DR. CLEMENT ADRIENNE

Szerda 10-12 DR. BUZÁS KÁLMÁN

RÉSZVÉTEL AJÁNLOTT

GYAKORLAT:

Nincs kontaktóra Kardos Máté Krisztián

KONZULTÁCIÓ KÖTELEZŐ

KÖVETELMÉNYEK:

1 ZÁRTHELYI (10. hét ea.) + pótlás (12. hét)

1 BEADANDÓ FELADAT: Számítási feladat névre szólóan

VIZSGA: SZÓBELI (mindkét témakörből)

SEGÉDANYAGOK:

oktatas.epito.bme.hu (hozzáférés a tárgy neptun kódjával)

**ELŐADÁS DIASZOSOK, ÓRAVÁZLATOK, PÉLDATÁR,
VIZSGAKÉRDÉSEK (tételsor)**

TÉMAKÖRÖK

1. VÍZMINŐSÉG ÉS SZABÁLYOZÁSA

- **VÍZMINŐSÉGI PROBLÉMÁK, VÍZMINŐSÉG SZABÁLYOZÁS FELADATA ÉS ESZKÖZEI, VÍZ KERETIRÁNYELV, VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁS TERVZÉS**
- **VÍZMINŐSÉG MEGHATÁROZÁSA, VÍZSZENNYEZŐK ÉS VÍZMINŐSÉGI JELLEMZŐK**
- **VÍZMINŐSÍTÉS (HAZAI, EU), VÍZMINŐSÉGI MONITORING, HAZAI VIZEK ÁLLAPOTA**

2. VÍZMINŐSÉGI MODELLEZÉS ALAPJAI - TRANSZPORT FOLYAMATOK

- **SZENNYEZŐANYGOK TERJEDÉSE: ANALITIKUS MEGOLDÁSOK**
- **ELKEVEREDÉSI PÉLDÁK (2D, 1D CSÓVA SZÁMÍTÁS, SZENNYEZÉS HULLÁM LEVONULÁSA FOLYÓKBAN)**
- **HŐSZENNYEZÉS, HŐTRANSZPORT**

3. VÍZFOLYÁSOK OXIGÉN HÁZTARTÁSA

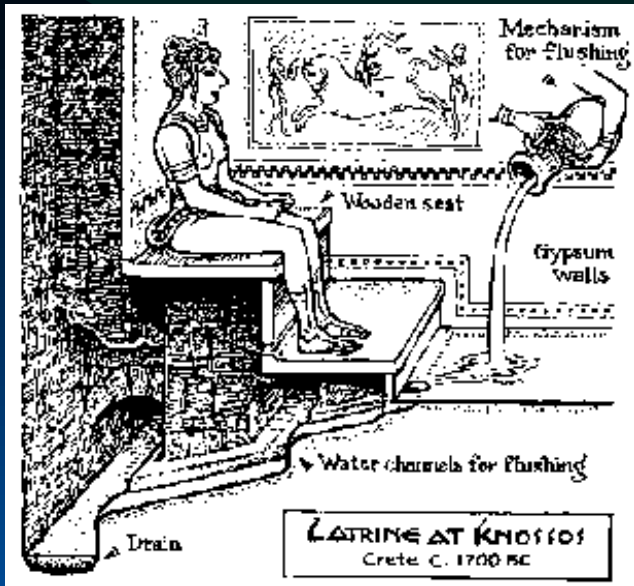
- **SZENNYVÍZBEVEZETÉSEK HATÁSÁNAK SZÁMÍTÁSA: STREETER-PHELPS MODELL**
- **OXIGÉN HÁZTARTÁS SZABÁLYOZÁSA (KÖLTSÉG-HATÉKONY EMISSZIÓ CSÖKKENTÉS, MEDERBELI ÖNTISZTULÁS JAVÍTÁSA KISVÍZFOLYÁSOKON)**

4. ÁLLÓVIZEK MINŐSÉGE ÉS PROBLÉMÁI, TÓSZABÁLYOZÁS

- **TAVAK EUTROFIZÁLÓDÁSA, EUTROFIZÁCIÓS MODELLEK**
- **SZENNYEZÉSEK A VÍZGYŰJTŐN, TERHELÉS MEGHATÁROZÁSA ÉS CSÖKKENTÉSE**
- **TÓ REHABILITÁCIÓ ESZKÖZE**

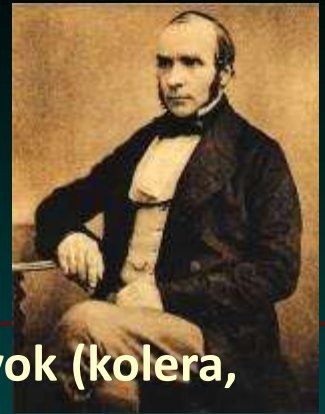
A problémák kezdete...

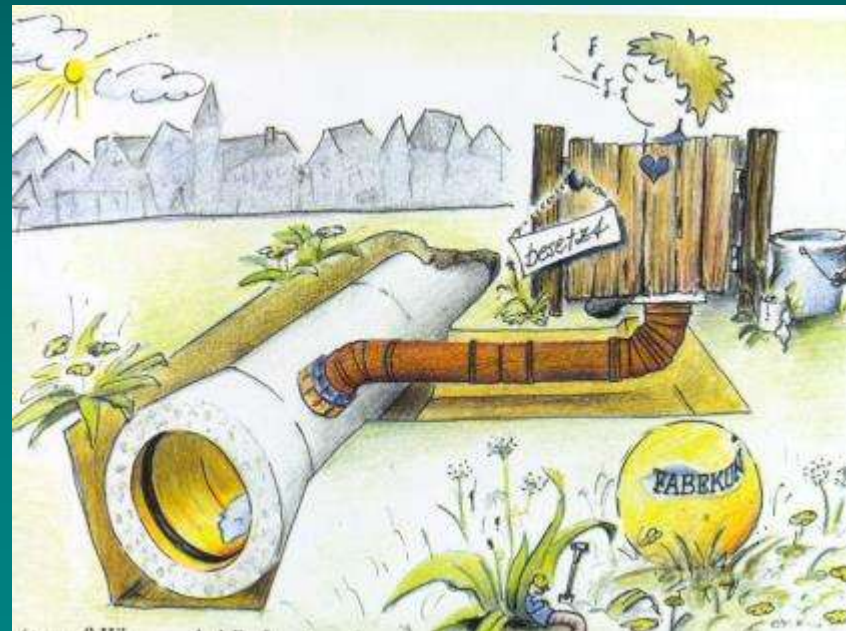
XIX. század első fele

Vízzel terjedő kórokozók – járványok (kolera, tífusz)

Megoldás: szennyvíz elvezetés

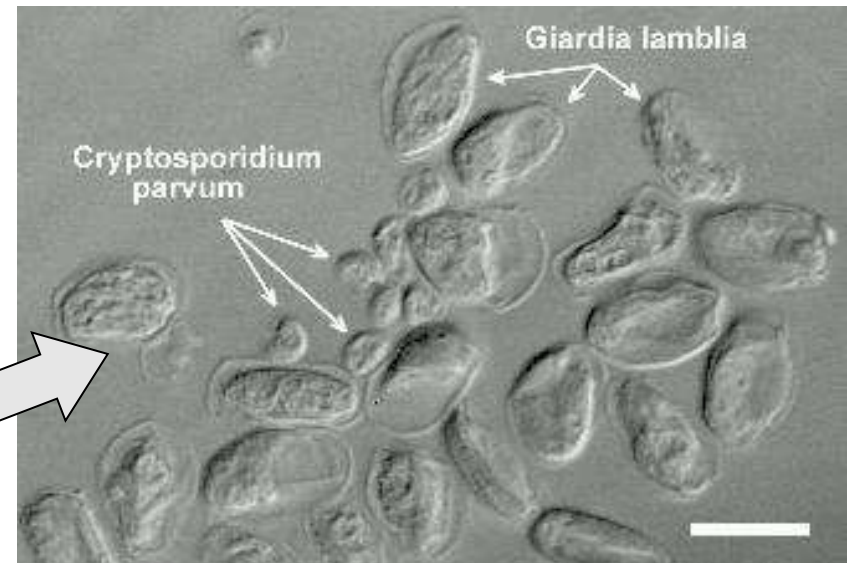

De: a csatornázás önmagában nem elegendő, az elvezetett szennyvizet meg is kell tisztítani!

Patogén protozoák: „új” patogének (vízellátó rendszerekből származó járványok leggyakoribb okozói)

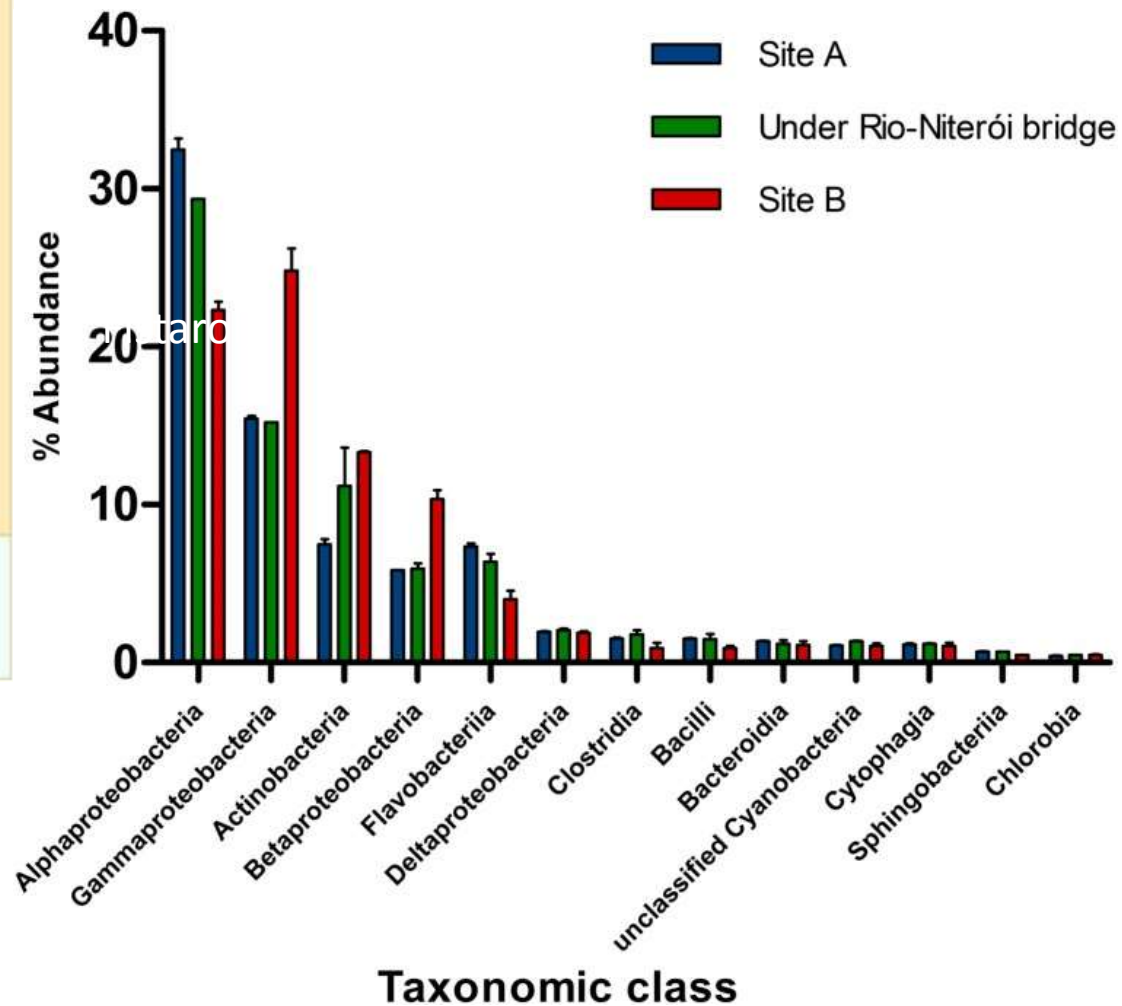
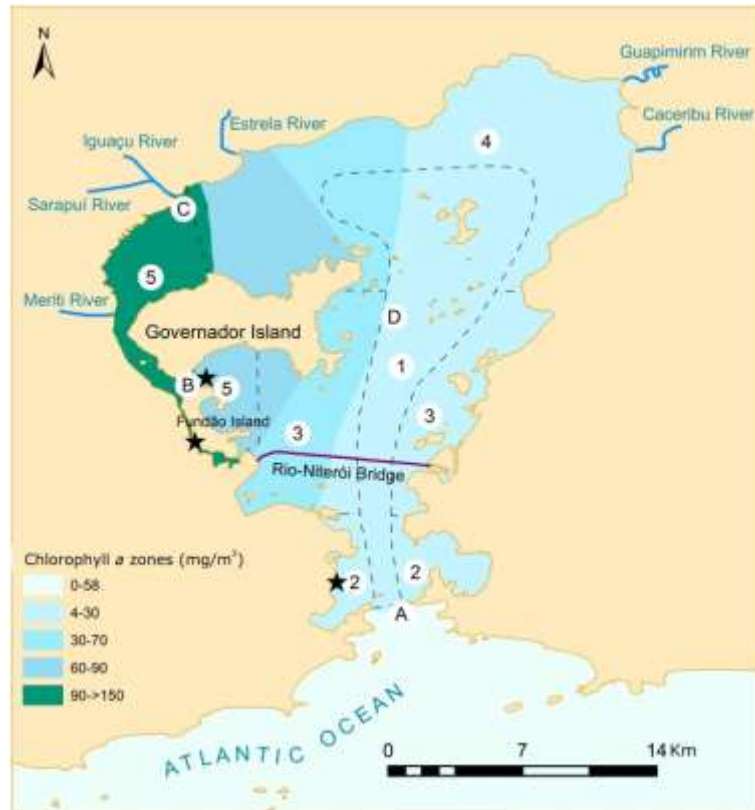
- *Cryptosporidium*, *Giardia lamblia* (ostoros protozoa)
- Detektált fertőzések: Egyesült Államok (1976-ban figyeltek fel rá), Nagy-Britannia, Kanada, Ausztrália, Japán, Oroszországból, Svédország, Olaszország
- Klasszikus fertőtlenítésnek ellenállnak (klór, UV, ózon), eltávolítás csak koaguláció, mikroszűrés, ultraszűrés együttes alkalmazásával hatékony
- *Cryptosporidium* oociszták a tiszta vízben 1 évig is életben maradnak
- Veszélyeztetettek: felszíni és karszt vízbázisok

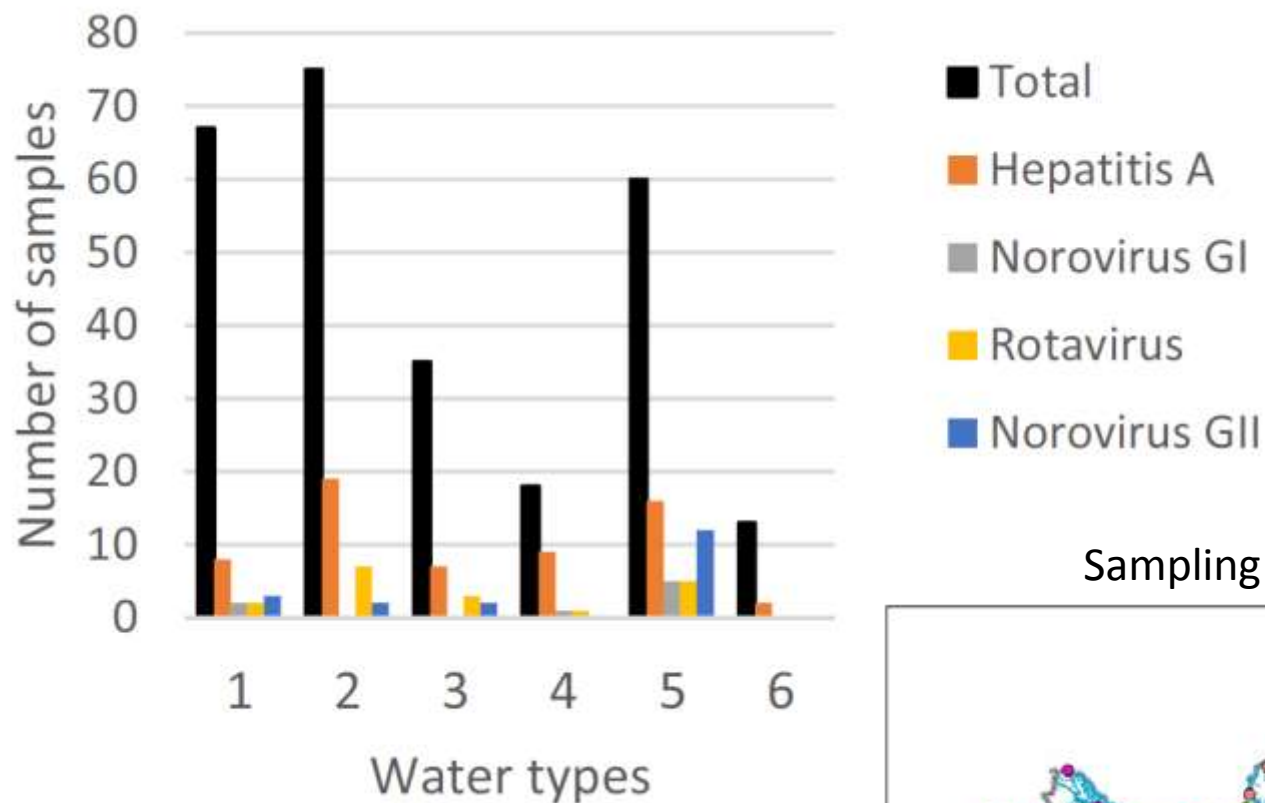
Forrás: Plutzer Judit, OKK-OKI

Environmental and Sanitary Conditions of Guanabara Bay, Rio de Janeiro

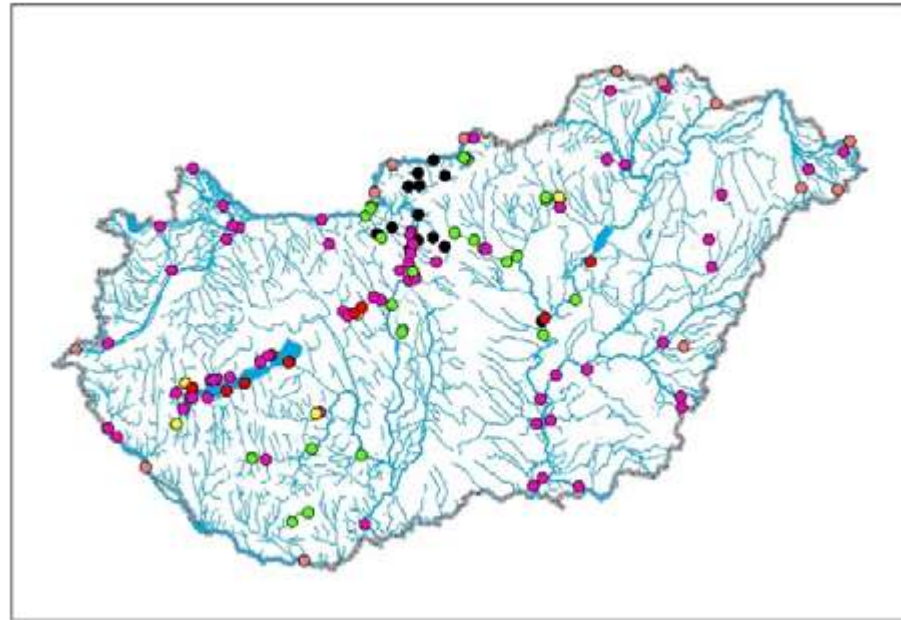

Fistarol et al., 2015
Front Microbiol. 6: 1232.

1: Survey monitoring; 2: Periodic monitoring; 3: Natural bathing waters 4: Thermal waters; 5: Sewage waters; 6: Transboundary waters

Sampling sites in Hungary, 2016:

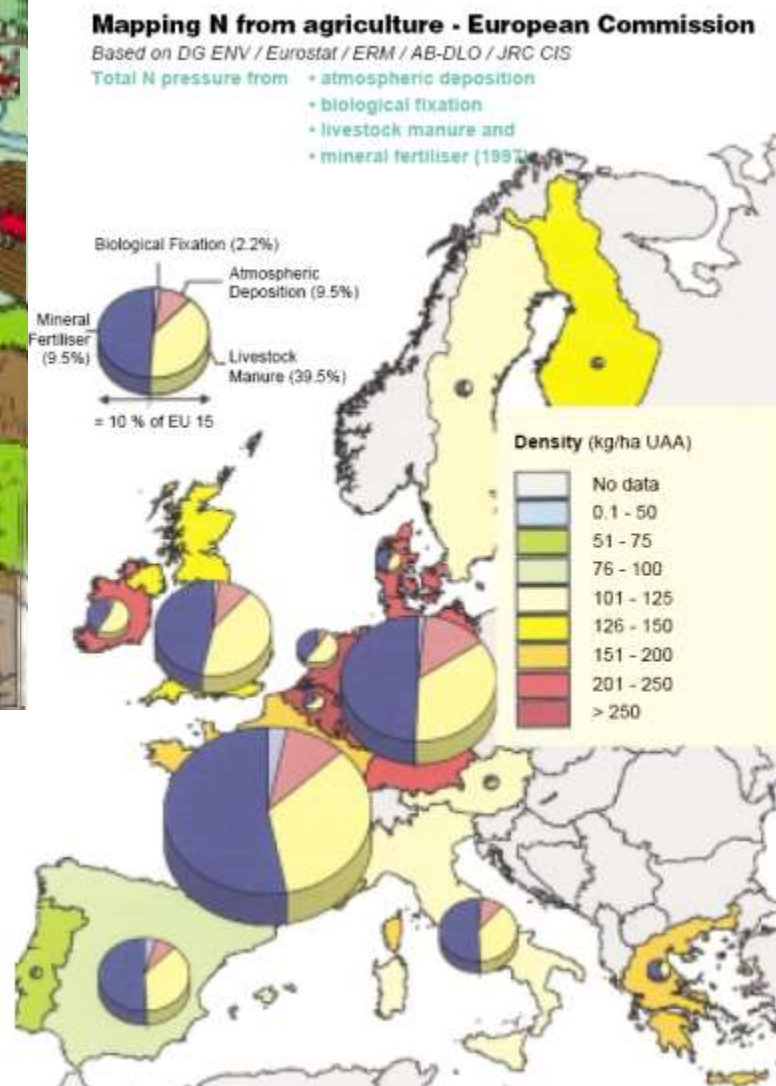

Vízminőség: mitől romlik?

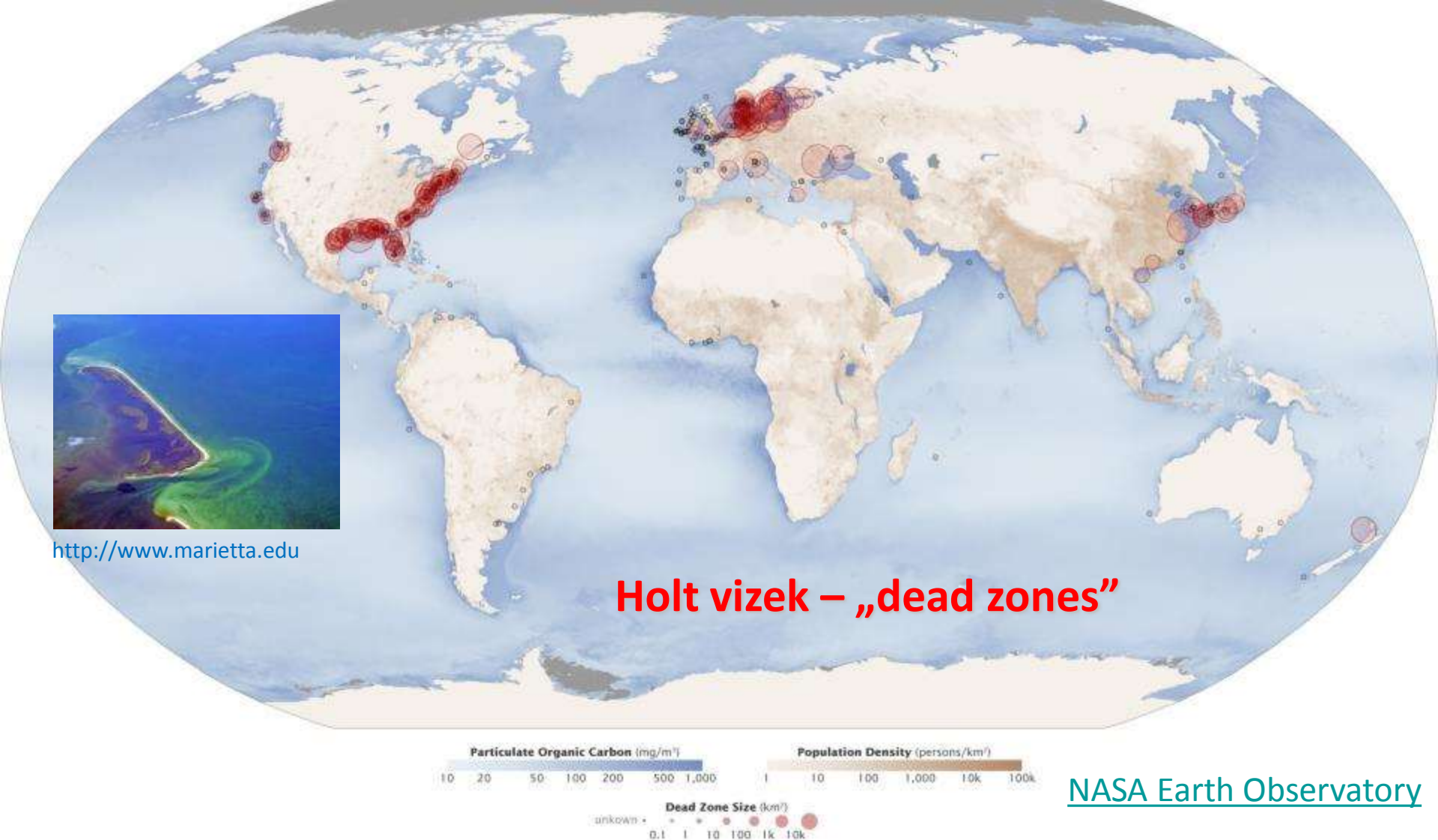
Csak néhány adat:

50 év alatt (1950-2000) a 15 EU tagállam éves nitrogén műtrágya felhasználása tízszeresére (1-ről 9-10 millió tonnára) növekedett, az állattartásból további 9 millió tonna kerül a környezetbe.

For further information, please refer to our Web site:
<http://www.who.dk/environment/pamphlets>

Az óceánokban és tengerekben kialakuló oxigén hiányos „**holt vizes területek**” az 1970-es évektől folyamatosan növekszenek, számuk megközelíti a 150-et, kiterjedésük a 25 000 km²-t.

Szennyvízzel terhelt kisvízfolyások

Váradi Zsolt – Fehér Gizella

Alsó-Duna-völgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság

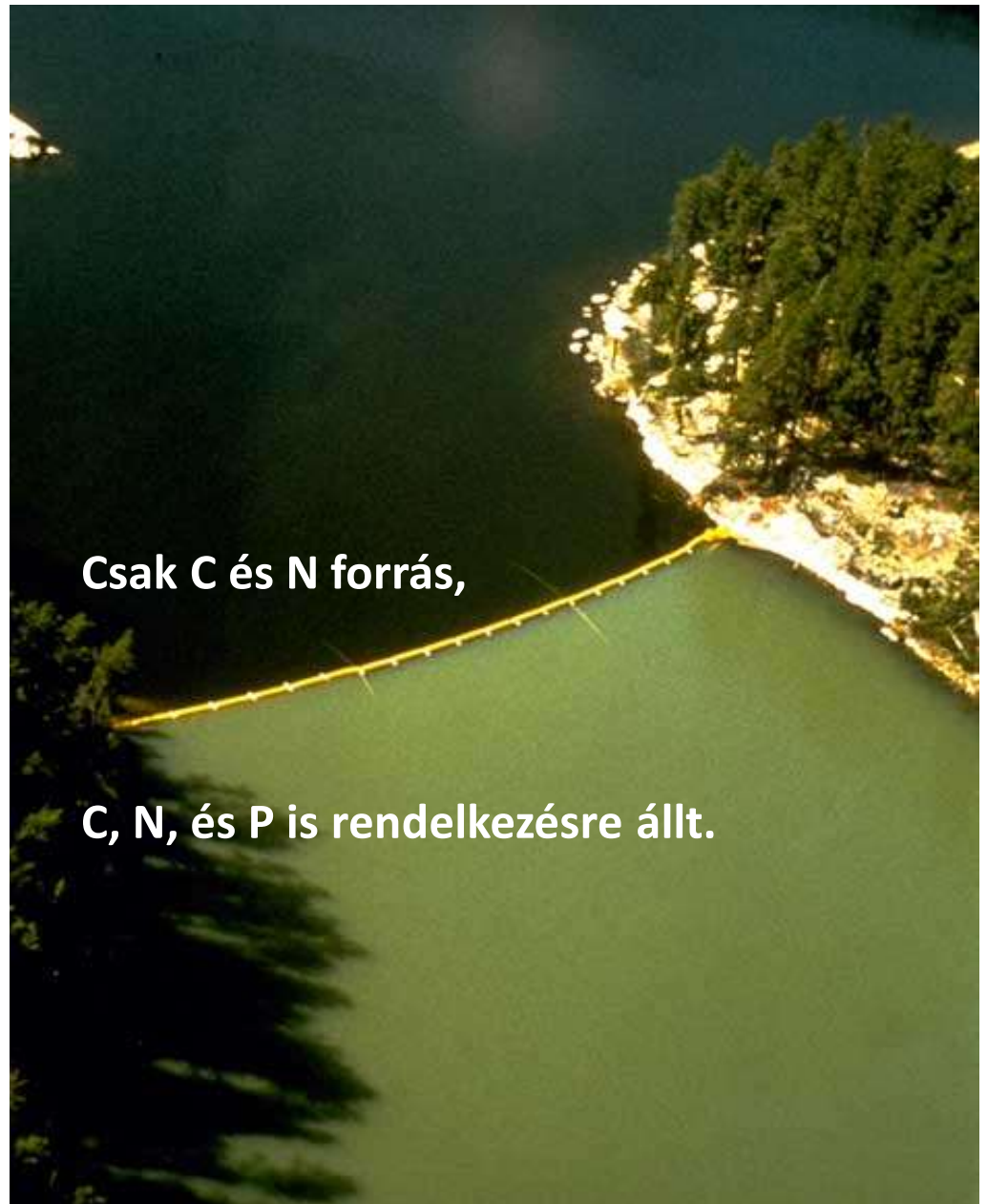
Eutrofizáció: bezöldült vizek

Függönnyel szeparált két tórész:

Csak C és N forrás,

C, N, és P is rendelkezésre állt.

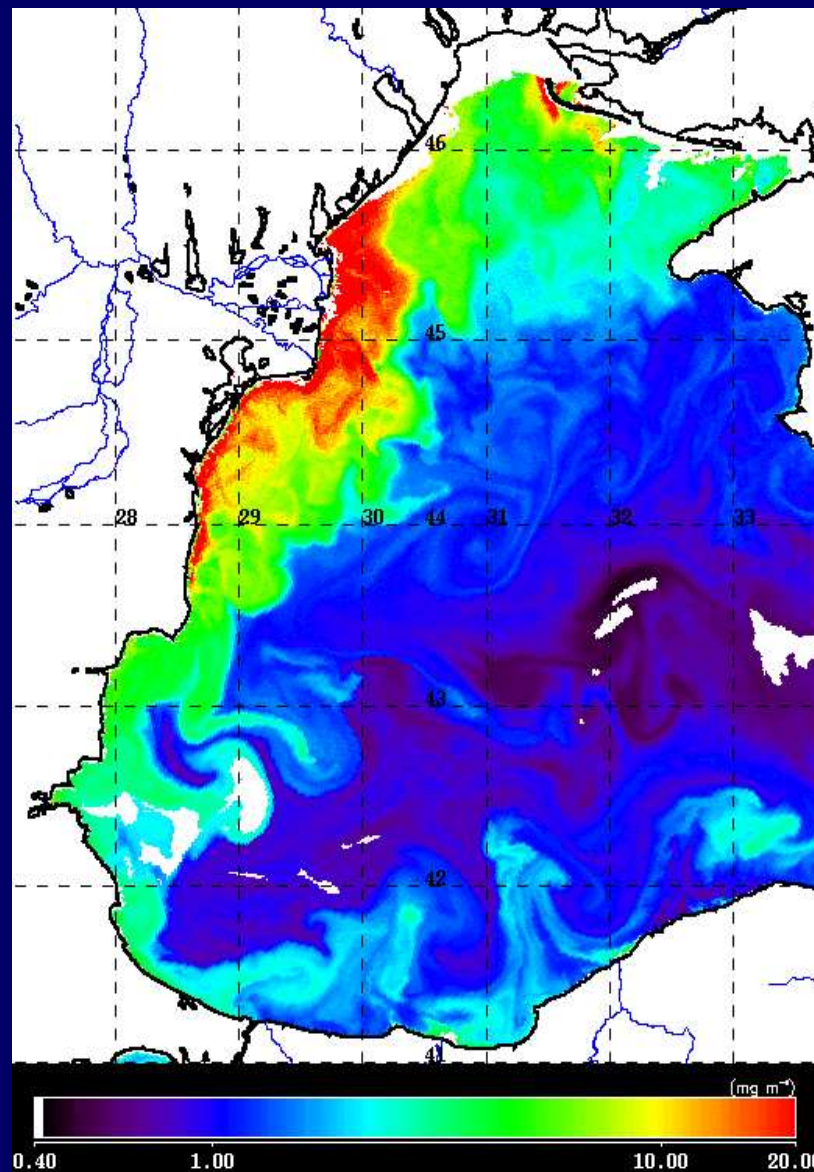
Hiányzó árnyékolás, jelentős tápanyagterhelés

EUTROFIZÁCIÓ: FEKETE-TENGER

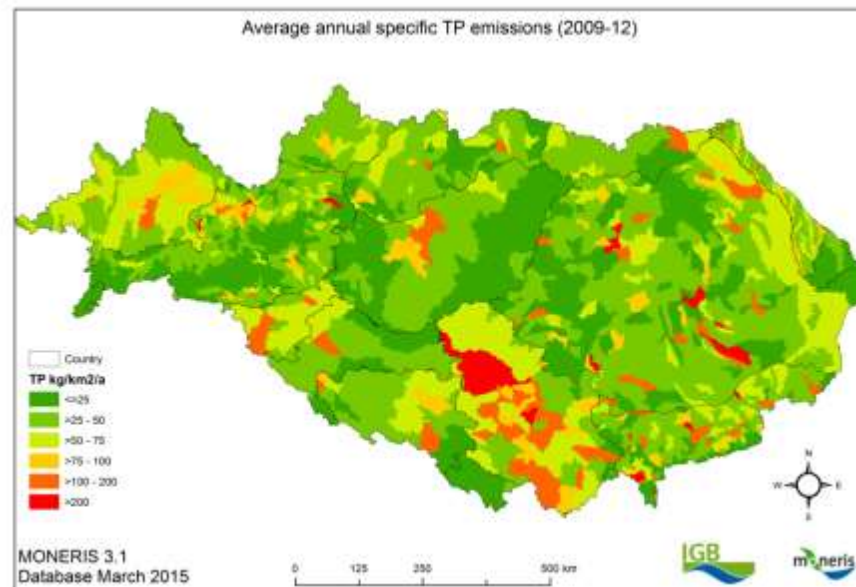
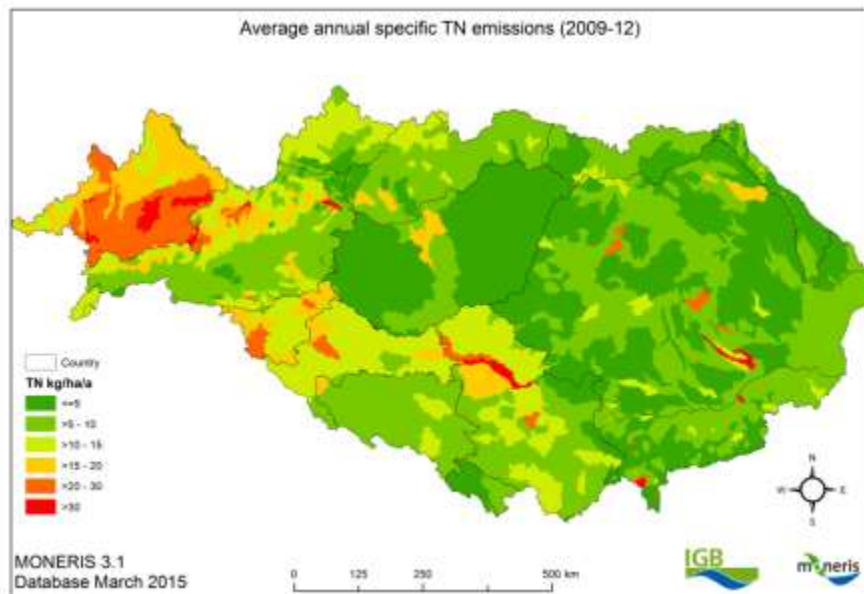
DUNA

Klorofill-a
koncentráció

© *danubs.tuwien.ac.at*

DUNA-MEDENCE TÁPANYAGTERHELÉSE: ICPDR MONERIS REPORT

Összes N:

Duna-medence 2000-2004: 711 kt (100%)
2009-2012: 676 kt (100%)
Csökkenés: 5 %

Magyarország: 2000-2004: 54 kt (7.6 %)
2009-2012: 33 kt (4.9 %)
Csökkenés: 39%

Összes P:

Duna-medence 2000-2004: 59 kt (100%)
2009-2012: 40 kt (100%)
Csökkenés: 32%

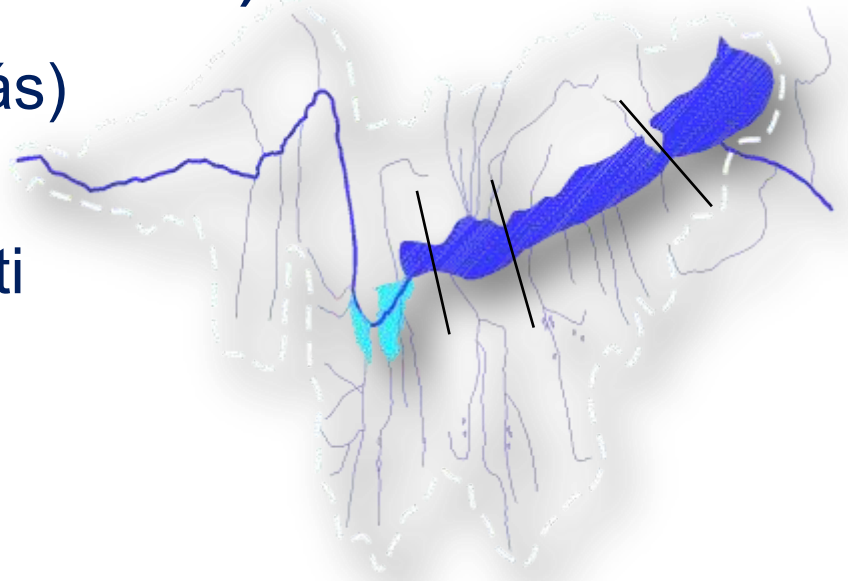
Magyarország: 2000-2004: 5.2 kt (8.9%)
2009-2012: 3.0 kt (7.5%)
Csökkenés: 43%

Forrás: IGB, 2015 Márc.

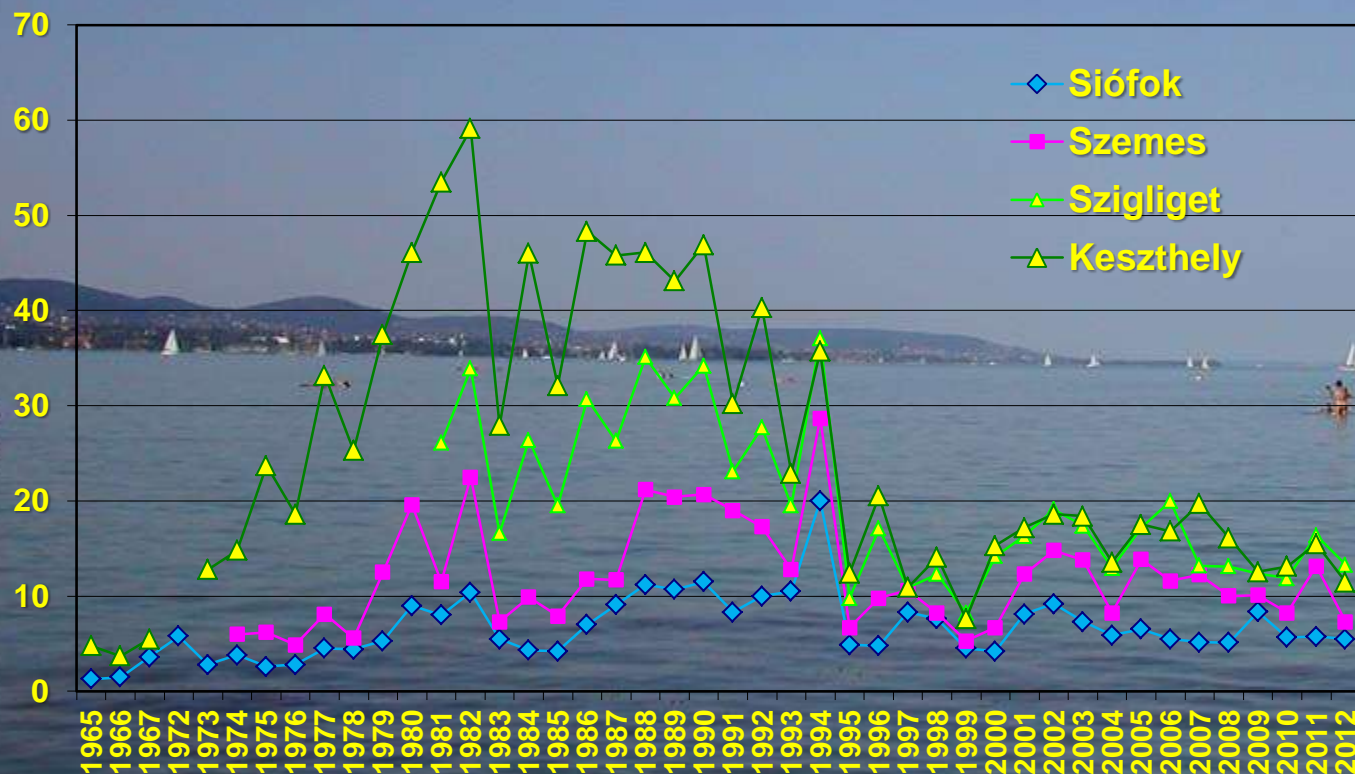
Balaton (1970-2000)

- Eutrofizálódás (hínár, algásodás)
- Halpusztulás
- Bakteriológiai problémák a parti sávban
- Nádpusztulás
- Vízsztint csökkenés

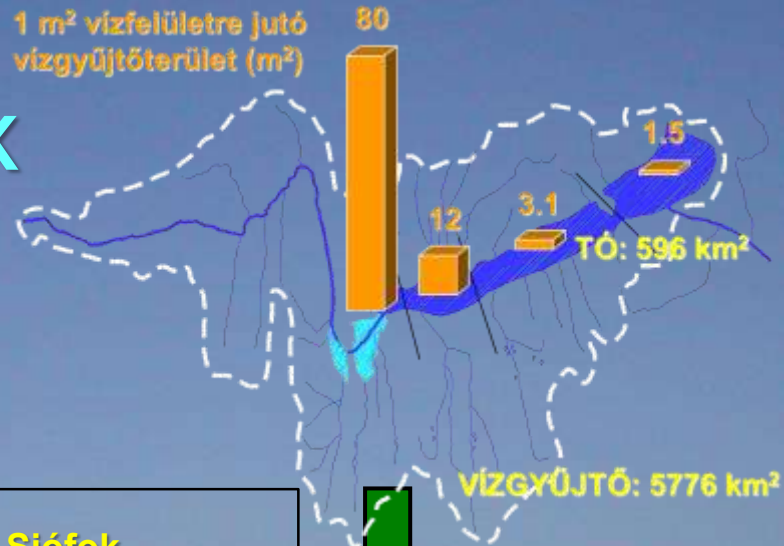
A BALATON VÍZMINŐSÉGÉNEK VÁLTOZÁSA

klorofill-a [mg/m^3], éves átlag

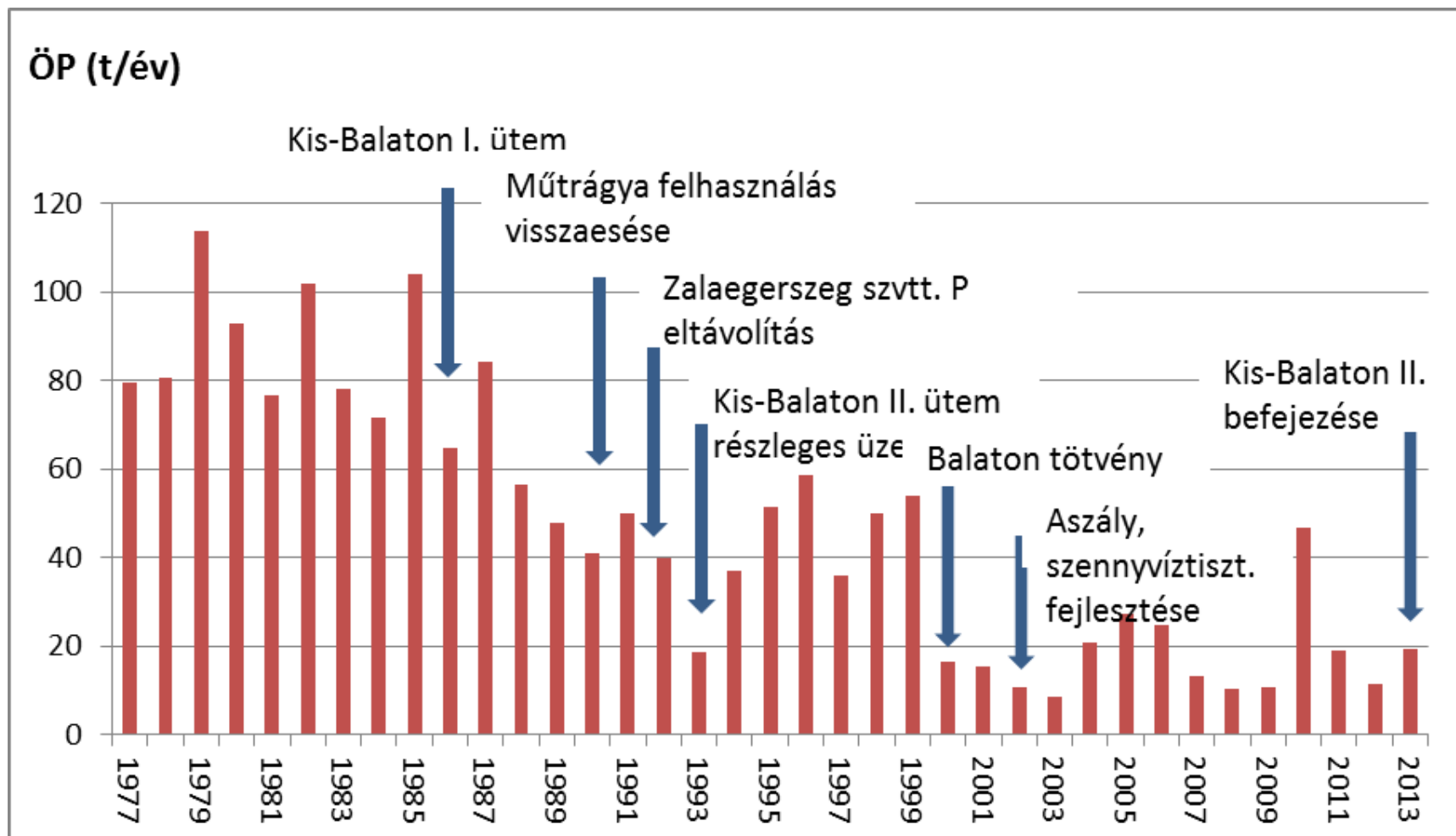
Beavatkozások előtt | Beavatkozások után

1 m^2 vízfelületre jutó vízgyűjtőterület (m^2)

Hipertróf
Eutróf
Mezotróf
Oligotróf

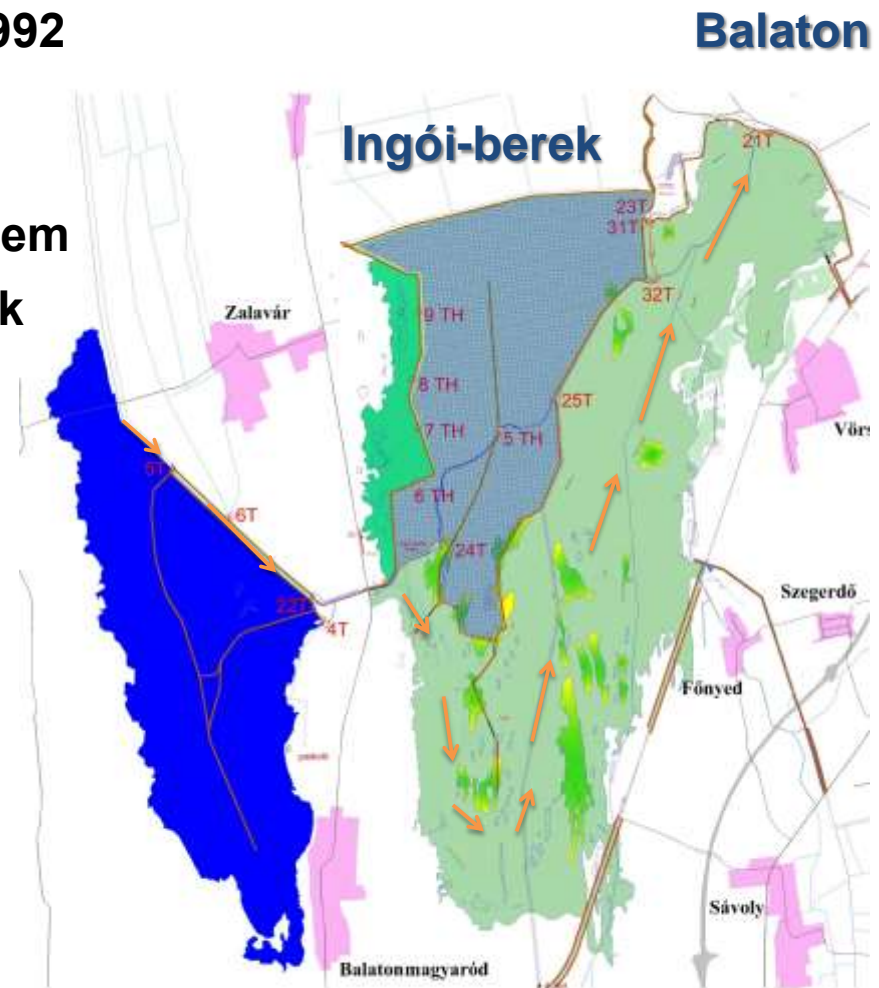
Zala vízgyűjtőről érkező tápanyagterhelés változása (1977-2013)

KIS-BALATON TÁROZÓK

- KBVR I.: 1985, KBVR II. részlegesen: 1992
- Teljes terület üzembe helyezése: 2014 (KEOP projekt)
- vízminőségvédelem és természetvédelem
- Rugalmas üzemirányítás lehetőségének megteremtése

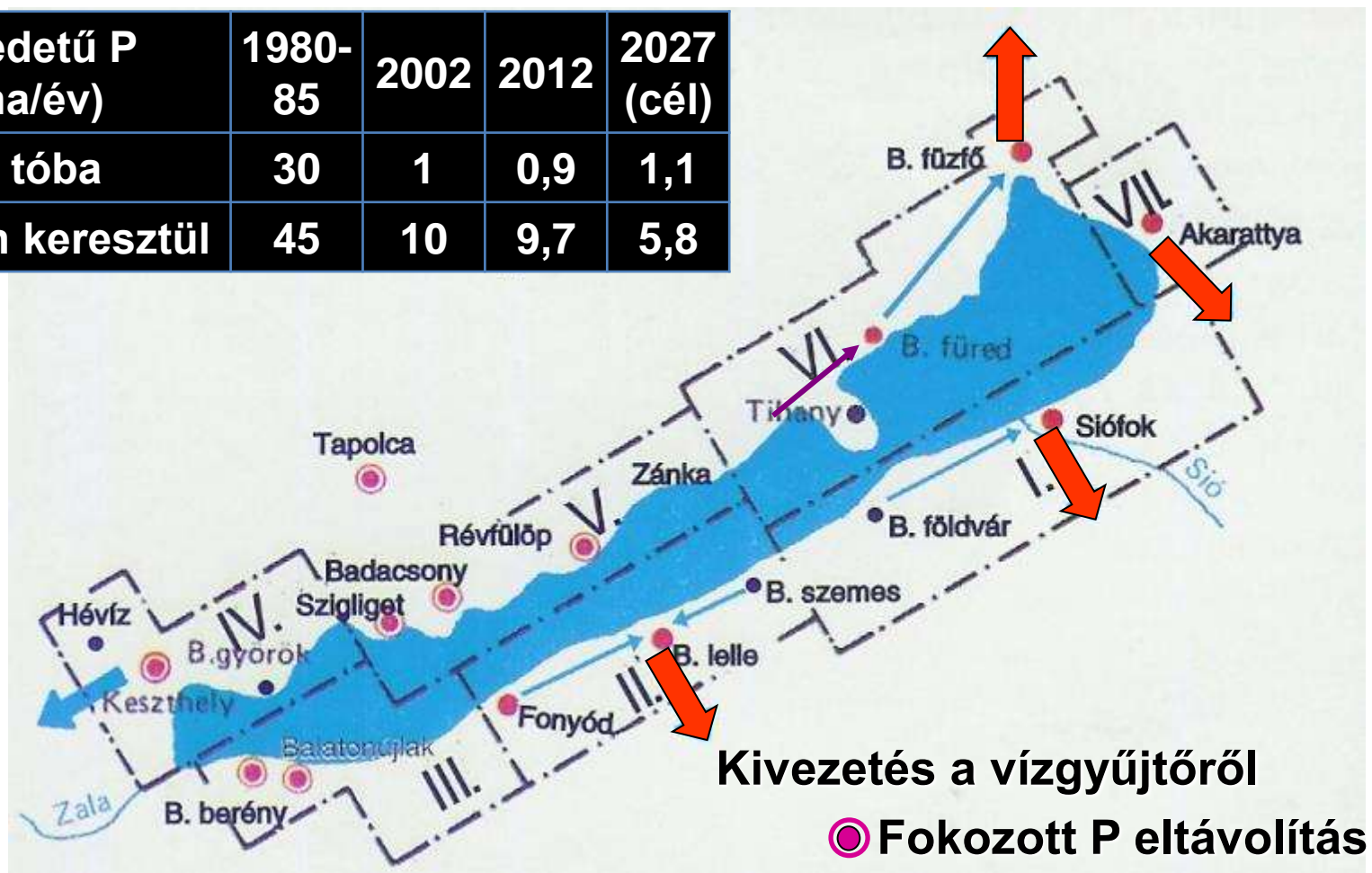

Hídvégi-tó (KBVR I.)   Fenéki-tó (KBVR II.)

KOMMUNÁLIS SZENNYVÍZBEVEZETÉSEK

SZENNYVÍZTISZTÍTÁS (FOKOZOTT P ELTÁVOLÍTÁS) ÉS A SZENNYVIZEK KIVEZETÉSE A VÍZGYŰJTŐRŐL

Szennyvíz eredetű P terhelés (tonna/év)	1980-85	2002	2012	2027 (cél)
Közvetlenül a tóba	30	1	0,9	1,1
Vízfolyásokon keresztül	45	10	9,7	5,8

Balaton, Kis-Balaton (2005-2010)

Foto: Clement A.

**A cianobaktériumos eutrofizálódás a Kis-Balaton tározójában
(Fotó: Szilágyi Ferenc)**

Palici-tó, Szabadka

**Termálvíz bevezetés, hőterhelés:
Kórógy-ér, Szentes**

Rucaöröm a Kurcán

Toxikus fém szennyezések

Bioakkumuláció, biomagnifikáció

Itai-itai kór (Cd)

Hg koncentráció

HALEVŐ MADARAKBAN
5000 ppb

NAGY HALAKBAN
500-1000 ppb

KIS HALAKBAN
2-200 ppb

ZOOPLANKTONBAN
2-20 ppb

VÍZBEN
0.001-0.005 ppb

Minamata kór (Hg mérgezés)

A nagybányai ciánszennyezés levonulása a folyókon - cianid koncentráció értékek

Haváriák, ipari katasztrófák

Vörösiszap-katasztrófa,
Kolontár, 2010.10.04.

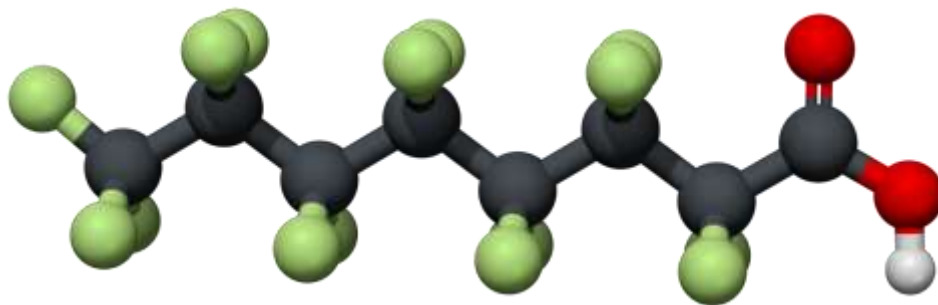
Foto: OMIT – Márta Z.

ÚJ KIHÍVÁSOK: A JÖVŐ PROBLÉMÁI

Évente több ezer újabb, jelentős részben perzisztens és toxikus vegyületet szintetizálnak, ezek többsége eljut a vizekbe.

Kockázat-érzékenységünk nő, a határértékek szigorodnak, de valójában nem tudjuk, mit hoz a jövő. A teljes biztonság világa - részben ismereteink gyarapodása következtében - eltűnt.

3D model of a PFOA (perfluorooctanoic acid)

Hidromorfológiai állapot megváltoztatása

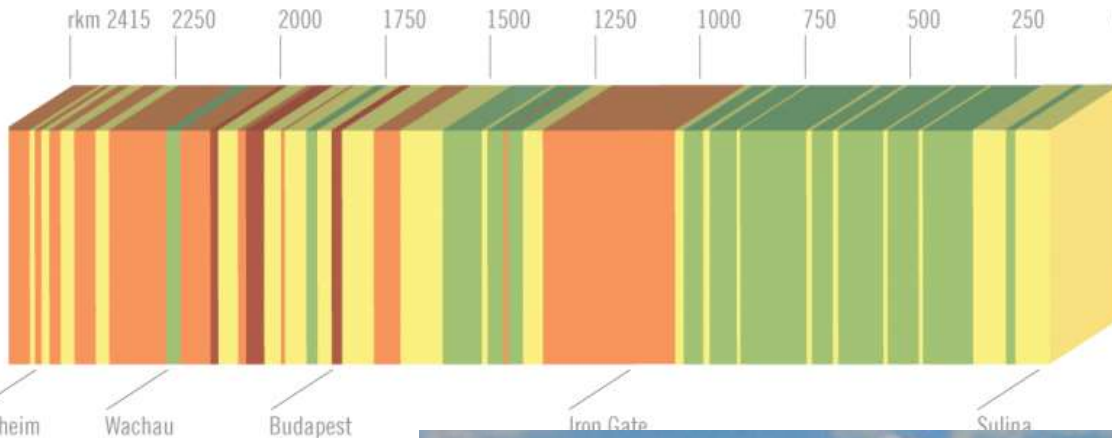
- a víztest folytonossága (átjárhatósága hosszirányban, illetve kapcsolata az ártérrel),
- a hidrológiai viszonyai (vízjárás, az áramlás mértéke, a víz tartózkodási ideje a mederben, kapcsolat a felszín alatti vizekkel),
- a morfológiai (alaktani) tulajdonságai (a meder mélysége, szélessége, alakjának változatossága, a meder anyaga és szerkezete, valamint a parti sáv szerkezete és növényzetének állapota).

Duna hidromorfológiai állapota (www.icpdr.org)

Overall total hydromorphological assessment in five classes as longitudinal colour-ribbon visualisation

- Class 1 (Reference Conditions)
- Class 2
- Class 3
- Class 4
- Class 5

<http://www.cazareorsova.ro/barajul-portile-de-fier/>

Celková situácia vodného diela Gabčíkovo s dostavbou na území Slovenskej republiky

A denkpáli hallépcső: hosszirányú átjárhatóság biztosítása

OPENWEHR
L00023

DUZZASZTÓK ÁTJÁRTHATÓSÁGA A HATÁRVIDÉKI RÁBÁN
SZENTGOTTHÁRDI DUZZASZTÓ ÁTÉPÍTÉSE
Kivitelezés ideje: 2012.04.17. - 2013.03.14.

Kedvezményezett: Nyugat-dunántúli Vízügyi Igazgatóság
9700 Szombathely, Vörösmarty u. 2.

Kivitelező: COLAS-Hungária Zrt.
1033 Budapest, Kórház u. 6-12.

Tervező: Viziterv Consult Kft.
1149 Budapest, Kövér L. u. 13-14m.

Az Európai Unió és a Magyar Állam által nyújtott támogatás összege: 1193.000 Euro

      www.openwehr.net

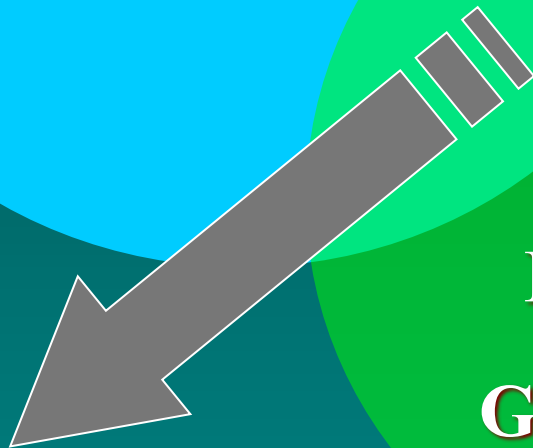
Átépített szentgotthárdi duzzasztó

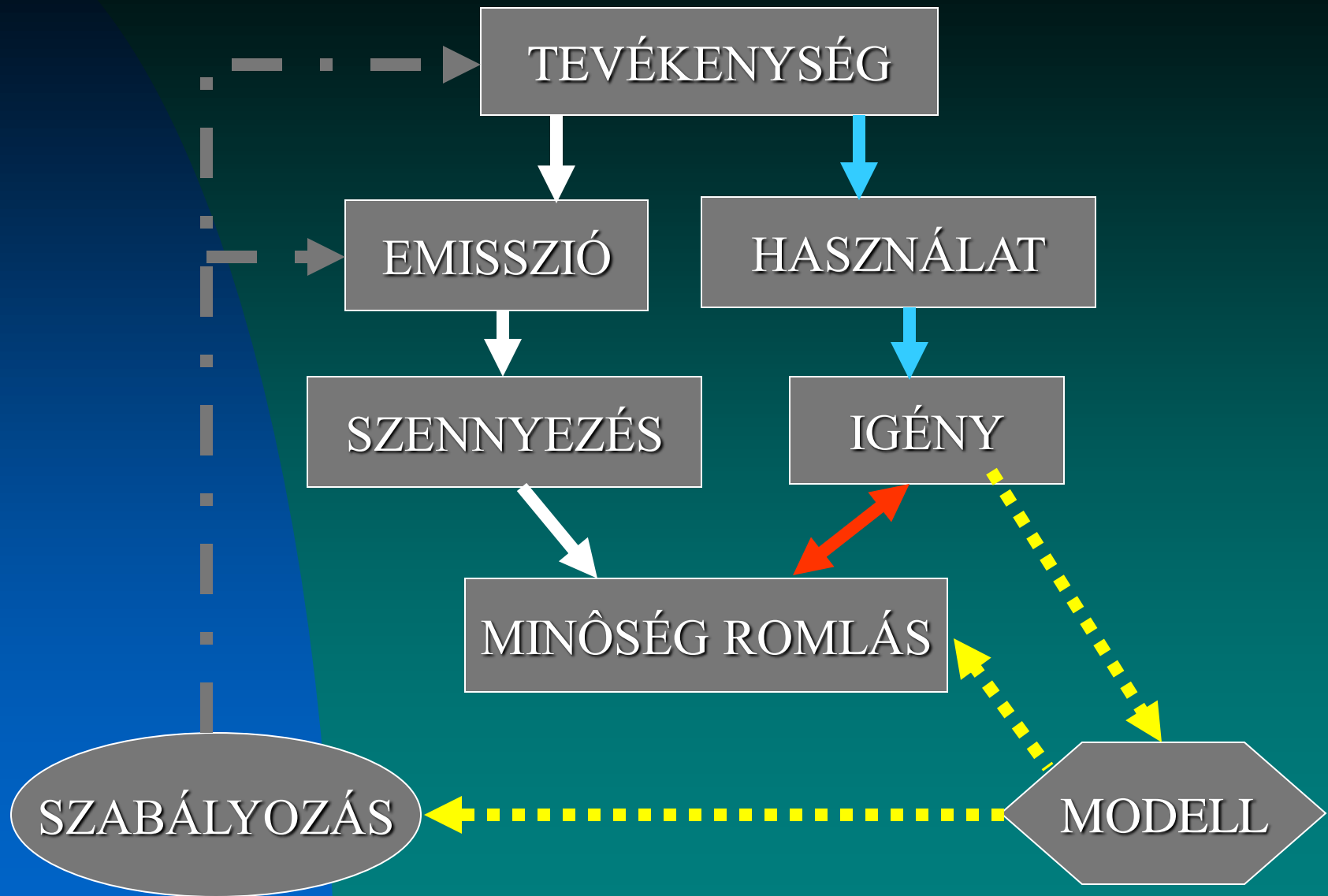

**VÍZ-
GAZDÁLKODÁS**

**KÖRNYEZET-
GAZDÁLKODÁS**

**VÍZMINŐSÉG-
SZABÁLYOZÁS**

SZABÁLYOZÁS

MŰSZAKI:

- **EMISSZIÓ CSÖKKENTÉSE**
- **VÍZMINŐSÉG JAVÍTÁSA**

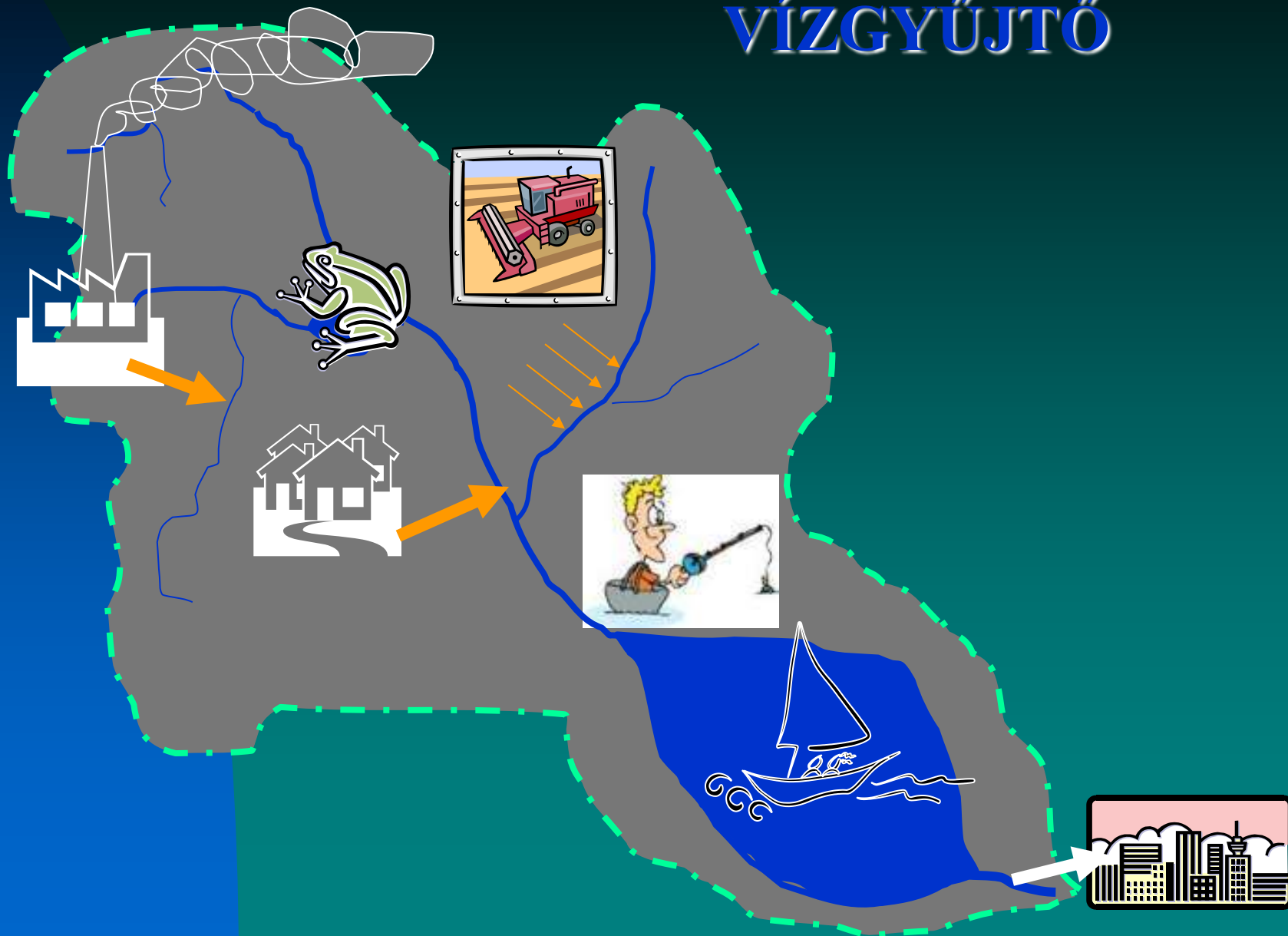
JOGI

- **HATÓSÁGI ESZKÖZÖK**

GAZDASÁGI

- **GAZDASÁGI ÖSZTÖNZŐK**
- **TÁMOGATÁSOK**

SZABÁLYOZÁS ALAPEGYSÉGE: VÍZGYŰJTŐ

Víz Keretirányelv (EU, 2000)

Összes többi intézkedés koordinálása

ivóvíz	települési	IPPC &	vegyi anyagok	lerakók
fürdővíz	szennyvíz	egyéb ipari	növényvédő-	szennyvíz-
mezőgazdaság,		kibocsátások	szerek	iszap
nitrát			biocidek	élőhelyek

FÖBB VÍZMINŐSÉGI PROBLÉMÁK ÉS A MEGOLDÁST SEGÍTŐ ESZKÖZÖK FEJLŐDÉSE

- 1850 ANGOL WC → NÖVEKVŐ VÍZFOGYASZTÁS → TÚLTERHELT EMÉSZTŐK → KOLERA, TÍFUSZ: VÍZZEL TERJEDŐ JÁRVÁNYOK (dr. Snow londoni orvos)
- 1900 CSATORNÁZÁS → SZENNYVIZEKET TISZTÍTÁS NÉLKÜL A FOLYÓKBA VEZETIK (SOK SZERVESANYAG) → OXIGÉN HÁZTARTÁSI PROBLÉMÁK (HALPUSZTULÁS)
- 1924 STREETER – PHELPS: ELSŐ VÍZMINŐSÉGI MODELL, KÖLTSÉG HASZON ELEMZÉSEN ALAPULÓ TERVEZÉS
- 1945 SZENNYVÍZTISZTÍTÁSI ISKOLÁK (BIOLÓGIAI, KÉMIAI) SZENNYVÍZTISZTÍTÁS ELTERJEDÉSE A GYAKORLATBAN, “Sanitary Engineer”: vízellátás-csatornázás-közegészségügy
- 1960 MEZŐGAZDASÁG (MŰTRÁGYÁK), TELEPÜLÉSI SZENNYVÍZ → NÖVEKVŐ TÁPANYAGTERHELÉS (N, P) → EUTROFIZÁCIÓ
- 1960 FRISSVÍZHŰTÉSŰ ERŐMŰVEK: HŐSZENNYEZÉS → KISEBB HŐLÉPCSŐ, ELKEVEREDÉS BIZTOSÍTÁSA

- 1970 SZENNYVÍZTISZTÍTÁS: TÁPANYAGOK ELTÁVOLÍTÁSA IS!
TERÜLETHASZNÁLAT SZABÁLYOZÁSA, TÁPANYAG
GAZDÁLKODÁS (NEM PONTSZERŰ SZENNYEZÉS)**
- 1970 TOXIKUS SZENNYEZÉSEK, HAVÁRIÁK: OLAJ,
MIKROSZENNYEZŐK (KÖRNYEZETI KOCKÁZAT
FELISMERÉSE)**
- 1972 USA: CLEAN WATER ACT („TISZTA VÍZTÖRVÉNY”) ELSŐ
JOGI SZABÁLYOZÁS**
- 1980 SAVASODÁS, NITRÁTOSODÁS (NITRÁT – MÉRGEZŐ!)
HATÁSOK TÖBB KÖZEGBEN → HATÁSVIZSGÁLAT (KHT)
NEMZETKÖZI EGYEZMÉNYEK AZ EMISSZIÓ CSÖKKENTÉS
ÉRDEKÉBEN**
- 1990 ÉGHAJLATVÁLTOZÁS → INFORMATIKA, MÉRÉSTECHNIKA:
GLOBÁLIS KLÍMAMODELLEK, BIZONYTALANSÁGOK**
- 2000 VÍZ KERETIRÁNYELV: AZ EURÓPAI UNIÓ EGYSÉGES VÍZ
POLITIKÁJA, ÁTFOGÓ VÍMINŐSÉGSZABÁLYOZÁSI
CSELEKVÉSI PROGRAM**
- 2009 VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁSI TERVEK → 2015 → 2021 → 2027**

VÍZMINŐSÉGI PROBLÉMÁK TRENDJE

